

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 8

XVIII Liceum Ogólnokształcące

GEOGRAFIA - klasy 2 LO zakres ROZSZERZONY [zR]

I. Zasady oceniania i sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych.

1. Ocenianie ma charakter systematyczny i wieloaspektowy.
2. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności: odpowiedzi ustne (obejmujące zakres trzech ostatnich zagadnień), prace pisemne, prace klasowe / sprawdziany (zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem, obejmujące większą niż trzy zagadnienia partię materiału i trwające ponad pół godziny), testy sprawdzające (wiadomości i umiejętności), kartkówki (pisemna forma sprawdzająca znajomość trzech ostatnich zagadnień bez obowiązku wcześniejszego zapowiadania), samodzielnie opracowany materiał (np. referat, elementy wykładu, prezentacja multimedialna, projekt, itp.).
3. Ocena jest jawna i (na prośbę ucznia lub rodzica) uzasadniona.
4. Pozostałe zasady obowiązujące przy zastosowaniu ustalonych form sprawdzania wiedzy i umiejętności oraz tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej określa Statut Szkoły.

II. Ogólne założenia edukacyjne i cele programowe:

1. Rozumienie specjalistycznych pojęć i posługiwanie się terminami geograficznymi.
2. Rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym.
3. Identyfikowanie sieci powiązań przyrodniczych, społecznych, kulturowych, gospodarczych i politycznych w przestrzeni geograficznej.
4. M możliwości wykorzystania technologii geoinformacyjnych w poznawaniu świata i problemów środowiska geograficznego.
5. Integrowanie wiedzy przyrodniczej, społecznej, ekonomicznej i humanistycznej.

III. WARUNKI I SPOSOBY SPRAWDZANIA I OCENIANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

ORAZ WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII - klasy 2 LO zakres ROZSZERZONY [zR]

1. Uczeń jest zobowiązany być przygotowanym do każdej lekcji, sprawdzianu lub kartkówki. Wyjątek stanowią szczególne sytuacje losowe zgłaszane przed lekcją. [nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów i kartkówek]. Przy dłuższej nieobecności (min. 1 tydzień) nie ocenia się ucznia przez 3 dni.
2. Uczeń jest zobowiązany mieć na lekcji zeszyt przedmiotowy i podręcznik. Systematycznie i estetycznie prowadzić zeszyt przedmiotowy, uzupełniać notatki, ćwiczenia i zadania.
3. Nieobecność na lekcji nie zwalnia ucznia z przygotowania się do zajęć. Uczeń nieobecny na lekcjach, ma obowiązek uzupełnić w zeszycie przedmiotowym tematy i notatki.
4. Ocena wiedzy i umiejętności ucznia jest jawna, systematyczna i obiektywna. Uczniowie otrzymują wyniki: sprawdzianów – do 2 tygodni, kartkówek - 1 tydzień. Oceny z geografii są wystawiane w skali od 1 do 6 ze znakami „+,-”. Minimum 3 oceny bieżące są niezbędne do klasyfikacji ucznia.

5. Sprawdziany, kartkówki, odpowiedzi ustne oraz długoterminowe prace są obowiązkowe.
6. Korzystanie przez ucznia z niedozwolonej pomocy (np. podpowiedzi, ściągki, telefon, itp. ...) w czasie sprawdzianów, kartkówek lub odpowiedzi ustnej skutkuje otrzymaniem oceny niedostatecznej.
7. Sprawdzone prace pisemne uczeń otrzymuje na lekcji do wglądu. Zapoznaje się z ich wynikiem i ewentualne zastrzeżenia zgłasza do nauczyciela.
8. Ocena półroczna i roczna jest wystawiana na podstawie ocen cząstkowych, przy czym największą wagę mają oceny ze sprawdzianów, w drugiej kolejności są odpowiedzi ustne i kartkówki.
9. Ocena półroczna wynika z ocen cząstkowych uzyskanych przez ucznia w tym okresie a ocena roczna z ocen cząstkowych drugiego półrocza i oceny półrocznej.
10. Uczeń, który opuścił więcej niż 50 % lekcji może być nieklasyfikowany z przedmiotu. Przeprowadza się dla niego egzamin klasyfikacyjny.

IV. Sposoby i kryteria sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych.

1. **Sprawdzian** wiadomości (klasówka, test sprawdzający) - obejmuje większą partię materiału (dział) w celu sprawdzenia stopnia opanowania wiadomości i umiejętności. Sprawdzian (klasówka) zapowiadany jest, z co najmniej 1 tygodniowym wyprzedzeniem, (adnotacja w dzienniku) z podaną datą i zakresem obowiązującego materiału. Sprawdziany oceniane są w systemie punktowym wg ustalonych kryteriów:
Kryterium zamiany punktów na stopnie szkolne w skali 1 do 6 ze znakami „+,-”..
96 - 100 % - *celujący (cel)* 70 - 84 % - *dobry (db)* 40 - 55 % - *dopuszczający (dop)*
85 - 95 % - *bardzo dobry (bdb)* 56 - 69 % - *dostateczny (dst)* 0 - 39 % - *niedostateczny (ndst)*

Uczeń nieobecny na sprawdzianie jest zobowiązany pisać go w terminie do 2 tygodni od daty sprawdzianu. W wyjątkowych przypadkach pisze w terminie ustalonym z nauczycielem. Sprawdzian uczeń może poprawiać na ocenę wyższą, w okresie 2 tygodni od daty oddania sprawdzianu.

2. **Kartkówka** – krótki sprawdzian wiedzy uczniów w formie pisemnej. Kartkówka obejmuje zakres materiału z trzech tematów lekcji i nie wymaga zapowiedzi. Jest oceniana wg kryteriów punktowych. Ocena z kartkówki może być traktowana jak ocena z odpowiedzi ustnej, gdyż jest sprawdzianem przygotowania się ucznia z bieżących tematów lekcyjnych. Kartkówkę uczeń może poprawiać na ocenę wyższą tylko 1 raz, w okresie do 3 tygodni od daty oddania kartkówki.
3. **Odpowiedź ustna** - obejmuje zakres trzech ostatnich tematów lekcji (połączona ze znajomością mapy), materiał będący tematem pracy domowej lub materiał lekcji bieżącej. Kryteria oceny: poziom opanowania wiadomości i umiejętności, orientacja na mapach geograficznych, sposób i logika wypowiedzi, poprawność językowa.
4. Karty pracy, ćwiczenia na lekcji – sprawdzenie praktycznej wiedzy i umiejętności uczniów z bieżącego materiału. Ocen z kart pracy i ćwiczeń na lekcji nie poprawia się.
5. Zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń może być kontrolowany i oceniany na bieżąco.
6. Samodzielnie wykonane lub grupowe prace długoterminowe (referaty, prezentacje, opracowania projektów). Ocenia się: zgodność treści z tematem pracy, formę i estetykę wykonania, korzystanie z literatury i innych źródeł informacji, wkład własny w wykonanie pracy, sposób prezentacji, terminowość.

V. WYMAGANIA EDUKACYJNE NA OCENY Z GEOGRAFII DLA KLASY 2 LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO. [ZAKRES ROZSZERZONY]

Oblicza geografii _ Część 2 _ Zakres rozszerzony (wyd. Nowa Era)

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA OCENY ŚRÓDROCZNE (MATERIAŁ REALIZOWANY W I PÓŁROCZU) I OCENY ROCZNE [KLASA 2 LO₄]

Wymagania konieczne ocena: DOPUSZCZAJĄCY	Wymagania podstawowe ocena: DOSTATECZNY	Wymagania rozszerzające ocena: DOBRY	Wymagania dopełniające ocena: BARDZO DOBRY	Wymagania wykraczające ocena: CELUJĄCY
---	--	---	---	---

I. Zmiany na mapie politycznej

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, granica państwa, enklawa, eksklawa, terytorium zależne</i> • podaje różnice w powierzchni państw na świecie • wymienia największe i najmniejsze państwa świata i wskazuje je na mapie • podaje aktualną liczbę państw świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, dekolonizacja</i> • wymienia państwa powstałe po 1989 roku i wskazuje je na mapie świata • podaje przykłady organizacji międzynarodowych • podaje przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>terroryzm</i> • wskazuje różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym • wymienia podstawowe wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw • wyjaśnia, czym jest PKB 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia różnice między enklawą a eksklawą • wskazuje na mapie granice oraz stolice państw • omawia specjalny status Antarktydy • wskazuje na mapie świata obszary kolonialne światowych mocarstw w połowie XX w. • wymienia państwa europejskie, które w połowie XX w. miały posiadłości kolonialne • wymienia przyczyny integracji państw • wymienia główne cele działalności wybranych organizacji międzynarodowych • wskazuje obszary ważniejszych konfliktów zbrojnych i miejsca zamachów terrorystycznych • wymienia cechy terroryzmu • wymienia czynniki wpływające na rozwój państw • omawia prawidłowości w zróżnicowaniu przestrzennym państw świata pod względem PKB • wyjaśnia, czym są HDI i MPI • wymienia kraje o najwyższych i najniższych wartościach HDI oraz MPI 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia podział terytorialny mórz i oceanów • podaje przykłady enklaw, eksklaw i terytoriów zależnych na świecie oraz wskazuje je na mapie • omawia przyczyny rozpadu systemu kolonialnego • przedstawia wpływ kolonializmu i dekolonizacji na ludność byłych kolonii oraz jej kulturę i migracje • podaje przyczyny procesów dezintegracyjnych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej • opisuje działalność ONZ • omawia przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych w wybranych regionach świata • opisuje wybrane konflikty zbrojne • omawia przyczyny zwiększania się dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • omawia strukturę PKB według trzech głównych sektorów gospodarki • wyjaśnia, czym jest wartość dodana brutto (WDB) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata • przedstawia wpływ kolonializmu i dekolonizacji na rozwój państw • omawia skutki kolonializmu i dekolonizacji • opisuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 roku • analizuje przyczyny i skutki integracji europejskiej • omawia skutki współczesnych konfliktów zbrojnych i terroryzmu • porównuje strukturę PKB państw • omawia prawidłowości przestrzenne w zróżnicowaniu państw świata pod względem PKB, HDI i MPI • porównuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego na wybranych przykładach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje historię utworzenia Sudanu Południowego • omawia wpływ kolonializmu i dekolonizacji na współczesny podział polityczny świata oraz występowanie konfliktów zbrojnych • omawia znaczenie Unii Europejskiej • opisuje działalność wybranej organizacji międzynarodowej • omawia wpływ konfliktów zbrojnych na społeczeństwo i gospodarkę państw • przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie • omawia działania, które są podejmowane przez organizacje międzynarodowe i rządy państw w celu ograniczenia terroryzmu • opisuje ekonomiczne, demograficzne i społeczne cechy państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego
--	---	--	---	---

II. Ludność i osadnictwo

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje aktualną liczbę ludności świata • wymienia najludniejsze państwa świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna, regres demograficzny</i> • wymienia etapy rozwoju demograficznego ludności • wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> • wymienia typy demograficzne społeczeństw • podaje przykłady państw, których społeczeństwa się starzeją • wymienia czynniki rozmieszczenia ludności na Ziemi • wymienia bariery osadnicze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice w zaludnieniu regionów • oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego • podaje przyczyny eksplozji demograficznej i regresu demograficznego • podaje przykłady państw, gdzie występuje eksplozja demograficzna lub regres demograficzny • omawia model przejścia demograficznego • porównuje piramidy wieku i płci sporządzone dla wybranych krajów świata • wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw • omawia wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie • wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata • omawia zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie • opisuje etapy rozwoju demograficznego na świecie • omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie • charakteryzuje typy demograficzne społeczeństw na podstawie piramidy wieku i płci • omawia czynniki kształtujące strukturę wieku • omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika dzietności na świecie • opisuje bariery ograniczające osadnictwo i podaje ich przykłady • opisuje różnice w gęstości zaludnienia kontynentów • opisuje migracje wewnętrzne • omawia współczesne migracje zagraniczne i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej • analizuje zróżnicowanie przestrzenne współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych • omawia społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny • opisuje zróżnicowanie demograficzne społeczeństw • omawia zróżnicowanie współczynnika feminizacji i współczynnika maskulinizacji • omawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności na świecie • opisuje problemy uchodźców • omawia przyczyny i skutki migracji zagranicznych na świecie • przedstawia skutki zróżnicowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie • ocenia skutki wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych • ocenia skutki eksplozji demograficznej i regresu demograficznego • analizuje i ocenia zróżnicowanie mieszkańców różnych regionów świata pod względem dzietności • omawia konsekwencje starzenia się społeczeństw • przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki koncentracji ludności • analizuje skutki migracji w krajach emigracyjnych i w krajach imigracyjnych na przykładzie migracji Ukraińców do Polski w ostatnich latach
--	---	--	--	---

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena, gęstość zaludnienia</i> • wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji, współczynnik salda migracji</i> <p>dokonuje podziału migracji ze względu na zasięg</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje główne kierunki współczesnych migracji na świecie • wskazuje na mapie raje emigracyjne i kraje imigracyjne • wymienia odmiany ludzkie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rasizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wymienia przykłady języków urzędowych i podaje nazwy najbardziej rozpowszechnionych języków • wyjaśnia, czym jest wskaźnik analfabetyzmu • wymienia wybrane religie świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kultura, krąg kulturowy</i> • wymienia główne kręgi kulturowe na świecie • wyjaśnia znaczenie terminu przestrzeń • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś, miasto</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>urbanizacja</i> • wymienia płaszczyzny urbanizacji • wyjaśnia, czym jest metropolia i wymienia funkcje miast • wymienia najludniejsze zespoły miejskie świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>megamiasto, megalopolis</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obszar wiejski, wieś</i> • wymienia nowe funkcje obszarów wiejskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje główne przyczyny migracji zagranicznych • wskazuje przykłady krajów o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych • wyjaśnia, czym jest uchodźstwo <p>opisuje rozmieszczenie odmian ludzkich</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych narodowościowo i etnicznie • wymienia przykłady rodzin językowych • omawia zróżnicowanie językowe ludności • wyjaśnia, czym jest wskaźnik skolaryzacji • przedstawia strukturę religijną ludności świata • wymienia trzy wielkie religie uniwersalne • opisuje wybrane kręgi kulturowe na świecie • omawia geograficzne znaczenie pojęcia przestrzeni • wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych na wieś i miasta • wymienia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych i rozwoju sieci osadniczej • wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji, oraz przedstawia jego zróżnicowanie na świecie i Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach • wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie • wymienia formy zespołów miejskich • podaje przykłady megamiast oraz megalopolis i wskazuje je na mapie • omawia udział ludności wiejskiej w całkowitej liczbie ludności danego kraju • przedstawia czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji w wybranych krajach świata • przedstawia rozmieszczenie państwa o dodatnim i ujemnym saldzie migracji • wskazuje różnice między uchodźstwem a migracjami ekonomicznymi • omawia różnice między mniejszością narodową a mniejszością etniczną • opisuje strukturę narodowościową i etniczną ludności Polski • przedstawia podział indoeuropejskiej rodziny językowej • omawia wartości wskaźnika analfabetyzmu i wskaźnika skolaryzacji w wybranych krajach • opisuje zróżnicowanie religijne ludności świata • omawia strukturę wyznaniową w wybranych państwach i w Polsce • opisuje zróżnicowanie kulturowe ludności świata • omawia czynniki kształtujące sieć wiejską i sieć miejską • omawia fazy urbanizacji i ich przebieg w różnych rejonach świata • omawia i rozpoznaje formy zespołów miejskich na świecie • wyjaśnia zależność między udziałem ludności wiejskiej w całkowitej liczbie mieszkańców a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • opisuje nowe funkcje obszarów wiejskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia główne założenia wybranych religii • omawia konsekwencje zróżnicowania kulturowego ludności świata • opisuje przemiany w osadnictwie wiejskim w różnych regionach świata • charakteryzuje procesy metropolizacji w wybranych regionach świata • charakteryzuje typy fizjonomiczne miast i podaje ich przykłady • omawia przyczyny wyludniania się obszarów wiejskich na przykładzie Europy • wyjaśnia przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią • narodowościowego i etnicznego ludności • przedstawia konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie • analizuje zróżnicowanie struktury wykształcenia ludności na świecie • 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • narodowościowego i etnicznego ludności • przedstawia konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie • analizuje zróżnicowanie struktury wykształcenia ludności na świecie • opisuje wpływ wybranych religii na życie człowieka i gospodarkę • omawia wkład kręgów kulturowych w dziedzictwo kulturowe ludzkości • analizuje na podstawie map cyfrowych zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie • wyjaśnia różnice między procesami urbanizacji zachodzącymi w państwach o niskim i wysokim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. • analizuje przyczyny i skutki urbanizacji w wybranych regionach świata • wiąże typy fizjonomiczne miast z kręgami cywilizacyjnymi oraz poziomem rozwoju gospodarczego państw • proponuje działania, które mogą zapobiec wyludnianiu się wsi
<h3>III. Sektory gospodarki</h3>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział gospodarki na sektory • przedstawia sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>globalizacja, indeks globalizacji</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje poszczególne sektory gospodarki i ich funkcje • przedstawia zmiany znaczenia sektorów gospodarki wraz z rozwojem cywilizacyjnym • omawia wzrost udziału usług w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem gospodarczym kraju • wymienia płaszczyzny globalizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę zatrudnienia i strukturę WDB według sektorów gospodarki • opisuje zmiany struktury zatrudnienia i struktury WDB według sektorów gospodarki w Polsce • podaje przyczyny zmian znaczenia sektorów gospodarki i przedstawia przejawy globalizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak zmieniają się struktura zatrudnienia i struktura WDB według sektorów gospodarki wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju • klasyfikuje działalność gospodarczą według PKD • omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji na przykładzie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega współzależność sektorów przemysłowego i usługowego • przedstawia wpływ globalizacji i rozwoju technologii na zmiany w zatrudnieniu oraz przemiany wewnątrz sektorowe

IV. Rolnictwo				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa wymienia formy użytkowania ziemi wymienia kryteria podziału rolnictwa i typy rolnictwa wskazuje na mapie główne regiony rolnicze na świecie wymienia główne cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego wyjaśnia znaczenie terminu <i>GMO</i> wymienia państwa, w których uprawia się rośliny <i>GMO</i> wymienia główne rośliny uprawne wymienia głównych producentów ryżu, pszenicy i ziemniaków na świecie wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą zwierząt wymienia typy chowu zwierząt wymienia państwa o największym pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich wymienia główne typy lasów wymienia funkcje lasów wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> wymienia najczęściej poławiane gatunki organizmów wodnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa udział użytków rolnych w powierzchni krajów wybranych państwach opisuje zróżnicowanie struktury użytków rolnych w wybranych krajach omawia strukturę użytkowania ziemi i strukturę użytków rolnych w Polsce wyjaśnia, na czym polega intensywność produkcji rolnej wskazuje główne różnice między rolnictwem ekstensywnym a rolnictwem intensywnym omawia czynniki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i ekologicznego podaje przykłady zastosowania wybranych roślin uprawnych omawia różnice między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu charakteryzuje typy lasów i rozmieszczenie lasów omawia zmiany lesistości w Polsce opisuje funkcje lasów omawia rozmieszczenie najważniejszych łowisk na świecie, podaje przyczyny przełowienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa porównuje strukturę użytków rolnych w Polsce ze strukturą użytków rolnych w wybranych krajach omawia typy rolnictwa na świecie analizuje różnice między rolnictwem intensywnym a rolnictwem ekstensywnym wykazuje różnice między rolnictwem uprzemysłowionym a rolnictwem ekologicznym oraz przedstawia ich wady i zalety omawia areal upraw <i>GMO</i> opisuje rozmieszczenie i wielkość produkcji ważniejszych upraw na świecie wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowa wybranych zwierząt gospodarskich przedstawia sposoby gospodarowania zasobami leśnymi omawia udział oceanów w światowych połowach przedstawia wielkość połowów i produkcji akwakulturowej na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i czynników pozaprzyrodniczych na rolnictwo porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce i wybranych krajach omawia czynniki sprzyjające dużej wydajności rolnictwa w Europie Zachodniej charakteryzuje rolnictwo pierwotne, rolnictwo tradycyjne i rolnictwo rynkowe dokonuje analizy udziału rolnictwa ekologicznego w Polsce i Unii Europejskiej przedstawia skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego charakteryzuje warunki uprawy roślin: zbożowych, strączkowych, bulwiastych i korzeniowych oraz przemysłowych, warzyw i owoców oraz używek omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie gatunkowe chowu zwierząt gospodarskich na świecie ocenia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce wykazuje skutki rabunkowej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi wybranych państw charakteryzuje główne regiony rolnicze świata omawia czynniki, które wpływają na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach analizuje przestrzenne zróżnicowanie chowu poszczególnych zwierząt gospodarskich i wyjaśnia jego przyczyny uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody dostrzega związek między wielkością połowów i produkcji akwakulturowej a równowagą ekosystemów wodnych podaje sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych
V. Przemysł				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dokonuje podziału czynników lokalizacji przemysłu wymienia najważniejsze przyrodnicze, techniczno-ekonomiczne i społeczno-polityczne czynniki lokalizacji przemysłu wymienia działy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii (high-tech) podaje czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego i przemysłu high-tech wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> podaje przykłady dezindustrializacji i reindustrializacji na świecie i w Polsce wymienia czynniki koncentracji przemysłu wymienia formy koncentracji przemysłu tradycyjnego wyjaśnia znaczenie terminu <i>budownictwo</i> wymienia czynniki rozwoju budownictwa podaje nazwy odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii wymienia główne surowce energetyczne wymienia największych producentów surowców energetycznych na świecie wymienia głównych producentów i konsumentów energii elektrycznej na świecie wymienia typy elektrowni 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia różnice między przymusową a związaną lokalizacją przemysłu omawia przyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu podaje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii porównuje czynniki lokalizacji przemysłu tradycyjnego z czynnikami przemysłu high-tech wskazuje różnice między dezindustrializacją a reindustrializacją przemysłu podaje przyczyny dezindustrializacji przedstawia różnice między ośrodkiem przemysłowym a okresem przemysłowym omawia etapy rozwoju okręgu przemysłowego wymienia formy koncentracji przemysłu high-tech przedstawia prawidłowości przestrzenne udziału budownictwa w strukturze zatrudnienia na świecie omawia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne przedstawia rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie wymienia odnawialne źródła energii przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej porównuje wielkość produkcji energii elektrycznej przypadającej na jedną osobę w wybranych krajach opisuje udział energii jądrowej w całkowitej produkcji energii elektrycznej na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia techniczno-ekonomiczne czynniki lokalizacji przemysłu społeczno-polityczne czynniki lokalizacji przemysłu porównuje cechy przemysłu tradycyjnego z cechami przemysłu zaawansowanych technologii opisuje rozmieszczenie przemysłu tradycyjnego oraz przemysłu high-tech na świecie opisuje gospodarcze znaczenie reindustrializacji podaje rodzaje i przykłady okręgów przemysłowych omawia rozmieszczenie ważniejszych okręgów przemysłowych na świecie omawia czynniki warunkujące powstanie technopolii przedstawia rolę budownictwa w gospodarce charakteryzuje energetykę na nieodnawialnych i odnawialnych źródłach energii określa udział poszczególnych źródeł energii w bilansie energetycznym świata omawia bilans energetyczny Polski dostrzega prawidłowości w zmianach udziału nieodnawialnych i odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym świata przedstawia strukturę produkcji energii według typów elektrowni w wybranych krajach omawia zmiany w strukturze zużycia energii elektrycznej w wybranych krajach omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozwój wybranych działów przemysłu i rozmieszczenie zakładów przemysłowych opisuje zmiany znaczenia czynników lokalizacji przemysłu tradycyjnego i high-tech omawia znaczenie przemysłu zaawansowanych technologii podaje skutki dezindustrializacji w wybranych państwach świata omawia przebieg industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji w Polsce omawia rozmieszczenie ośrodków i okręgów przemysłowych w Polsce charakteryzuje wybrane technopolie na świecie wyjaśnia, czym są klastry, i omawia ich rolę w budowie gospodarki opartej na wiedzy przedstawia różne oblicza budownictwa na świecie i w Polsce opisuje skutki wzrostu zapotrzebowania na energię przedstawia zalety i wady wybranych typów elektrowni omawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie ocenia trafność lokalizacji wybranego zakładu przemysłowego w Polsce ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy państw i jakość życia ludzi omawia rolę reindustrializacji w gospodarce prezentuje zmiany struktury przestrzennej przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii na świecie omawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii opisuje nietypowe źródła energii na przykładzie Szwecji przedstawia związek między strukturą produkcji energii elektrycznej a bezpieczeństwem energetycznym kraju uzasadnia potrzebę społecznej debaty dotyczącej rozwoju energetyki jądrowej w Polsce

VI. Usługi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje usługi, charakteryzuje usługi podstawowe i usługi wyspecjalizowane • wymienia rodzaje transportu i kryteria jego podziału • podaje czynniki rozwoju transportu • przedstawia podział łączności • wyjaśnia, czym jest <i>kapitał ludzki</i> • przedstawia wydatki państwa na edukację w wybranych krajach • wymienia państwa przeznaczające największe nakłady na działalność badawczo-rozwojową • wymienia największe banki świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel zagraniczny, eksport, import, reeksport, bilans handlowy</i> • wymienia przedmioty handlu międzynarodowego • wyjaśnia znaczenie terminu <i>turystyka</i> • wymienia rodzaje turystyki • wymienia kraje, z których przyjeżdża do Polski najwięcej turystów • podaje czynniki atrakcyjności turystycznej • wymienia regiony turystyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia różnicowanie sektora usługowego na świecie • omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce • wymienia elementy infrastruktury transportowej • wskazuje miejsce łączności w PKD • omawia rozwój łączności • wymienia czynniki wpływające na innowacyjność i rozwój gospodarki opartej na wiedzy • wymienia główne centra finansowe na świecie • podaje czynniki wpływające na rozwój handlu międzynarodowego • wyjaśnia, na czym polega międzynarodowy przepływ kapitału między państwami • omawia kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • wymienia głównych partnerów handlowych Polski • opisuje rodzaje turystyki • omawia rozwój ruchu turystycznego na świecie • charakteryzuje wybrany region turystyczny świata • omawia udział poszczególnych regionów świata w ogólnej liczbie przyjazdów turystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie usług w gospodarce państw • porównuje zatrudnienie w sektorze usługowym w Polsce i wybranych krajach świata • opisuje transport: samochodowy, kolejowy, morski, śródlądowy, lotniczy i przesyłowy • przedstawia wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu • omawia kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego • wyjaśnia znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju gospodarczym • opisuje dostęp do usług edukacyjnych i usług bankowych w wybranych krajach • omawia cele Światowej Organizacji Handlu (WTO) • przedstawia strukturę towarową wymiany handlowej w wybranych krajach • omawia strukturę handlu zagranicznego Polski • przedstawia przyczyny szybkiego rozwoju turystyki na świecie • omawia czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje różnicowanie gęstości sieci dróg i sieci linii kolejowych na świecie • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu: samochodowego, kolejowego, morskiego, wodnego śródlądowego, lotniczego i przesyłowego na świecie • przedstawia zróżnicowanie udziału poszczególnych rodzajów transportu w strukturze przewozów w wybranych krajach • przedstawia rozwój telekomunikacji komputerowej na świecie • omawia pozytywne i negatywne skutki dla społeczeństwa informacyjnego • omawia rolę usług w handlu międzynarodowym • analizuje handel międzynarodowy, opisuje strukturę towarową, wymienia najważniejszych eksporterów i importerów • opisuje skutki rozwoju turystyki na świecie • omawia usługi turystyczne w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa stopień zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • omawia znaczenie transportu i łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia zmiany roli poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju • opisuje znaczenie handlu międzynarodowego dla rozwoju społeczno-gospodarczego świata • omawia zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać • wyjaśnia, jaki wpływ wywiera turystyka na gospodarkę i społeczeństwo krajów wysoko i słabo rozwiniętych • omawia znaczenie usług turystycznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego świata
VII. Człowiek w środowisku geograficznym				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> • podaje przykłady konfliktów ekologicznych • wymienia źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka • podaje głównych producentów gazów cieplarnianych w Europie • wymienia rodzaje smogu • wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>agrotechnika</i> • wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego spowodowane rolnictwem • wymienia systemy gospodarowania ziemią uprawną • wymienia rodzaje kopalń i podaje nazwy wydobywanych w nich surowców • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rekultywacja</i> • podaje przykłady negatywnego wpływu transportu i turystyki na środowisko przyrodnicze • podaje definicję pojęcia <i>krajobraz kulturowy</i> • wymienia formy ochrony krajobrazu • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rekultywacja krajobrazu, rewitalizacja krajobrazu</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega konflikt interesów w relacjach człowiek – środowisko przyrodnicze • wyjaśnia, na czym polega zrównoważony rozwój • omawia cele zrównoważonego rozwoju • wyróżnia rodzaje zanieczyszczeń atmosfery • wymienia antropogeniczne źródła zanieczyszczeń • podaje przyczyny występowania smogu • podaje przykłady najbardziej zanieczyszczonych ośrodków miejskich w Polsce • wyjaśnia, na czym polegają chemizacja i mechanizacja rolnictwa • omawia metody wydobywania surowców w kopalniach głębinowych i odkrywkowych • podaje przykłady rekultywacji obszarów pogórnich w Polsce • wymienia elementy środowiska geograficznego, które podlegają negatywnemu wpływowi transportu • podaje główne zagrożenia dynamicznego rozwoju turystyki dla środowiska przyrodniczego • wymienia elementy krajobrazu kulturowego miejskiego i krajobrazu kulturowego wiejskiego • podaje przykłady rekultywacji, renaturalizacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny nasilania się konfliktu w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze • opisuje zasady zrównoważonego rozwoju • wyjaśnia, w jaki sposób powstaje nadmierny efekt cieplarniany i jego wpływ na globalne ocieplenie • opisuje mechanizm powstawania dziury ozonowej • wyjaśnia powstawanie smogu • omawia emisję dwutlenku węgla na świecie oraz tlenków siarki i azotu UE • omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze • wyjaśnia, na czym polega melioracja • wymienia negatywne skutki działalności górniczej w poszczególnych rodzajach kopalń • wyjaśnia, jak powstaje lej depresyjny • opisuje, na czym polega rekultywacja terenów pogórnich • omawia wpływ transportu na zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby, a także na przekształcenie krajobrazu oraz florę i faunę • omawia proces degradacji krajobrazu miejskiego • opisuje działania człowieka prowadzące do degradacji krajobrazu wiejskiego • omawia rodzaje i cele działań rewitalizacyjnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • wymienia międzynarodowe dokumenty dotyczące zrównoważonego rozwoju • omawia przyrodnicze skutki budowy zapór wodnych • omawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko przyrodnicze • wymienia etapy pustyńnienia • przedstawia pozytywne i negatywne skutki melioracji • wyjaśnia wpływ działalności górniczej na środowisko przyrodnicze • analizuje wpływ transportu na człowieka • omawia zasady zrównoważonej turystyki • wymienia czynniki zagrażające krajobrazom kulturowym na świecie i w Polsce • wymienia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej na wybranych obszarach • wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje konflikty ekologiczne i wymienia przyczyny nasilania się tego procesu • podaje propozycje sposobów rozwiązania konfliktów w relacji człowiek – środowisko • omawia wpływ zanieczyszczeń powietrza na ludzki organizm • ocenia wpływ wielkich inwestycji hydrotechnicznych (tamy Trzech Przełomów na Jangcy, Wysokiej Tamy na Nilu, zapory Gilgel Gibe III na rzece Omo) na środowisko przyrodnicze • analizuje na przykładach ze świata i z Polski wpływ działalności rolniczej na środowisko • analizuje wpływ wybranej kopalni na środowisko przyrodnicze • podaje przykłady negatywnych skutków rozwoju turystyki we własnym regionie • przedstawia przykłady realizacji zasad zrównoważonej turystyki • prezentuje działania służące ochronie krajobrazu kulturowego • omawia przykład rekultywacji, renaturalizacji lub rewitalizacji krajobrazu w swojej okolicy
